

ECTS, LG, KLM, GAK og andet gak.

EN PRAGMATISK TILGANG, DER MÅSKE IKKE ER HELT EFTER BOGEN, MEN TRODS ALT EN TILGANG.

Lad mig springe lige ud i det og starte med GAK, dermed får jeg sat en ramme, en ramme, der sikkert vil sætte mig i bås, men alle har jo referencerammer.

I begyndelsen af november var jeg på Vartov. Jeg var til GAK, eller som det retteligen hedder Grundtvigsk Arbejds-konvent.

Grundtvigsk - altså noget nationalt kristeligt og *konvent* – noget kirkeligt! Og for yderligere at bære ved til mit kætterbål, så kan jeg tilføje, at det er nogle af de bedste arbejdsdage i året.

Hermed kan jeg have åbnet for en forforståelse, der får mig til at fremstå som nationalromantiker, der måske ligefrem går ind for en kristelig opdragelse. Det er bestemt en mulig forforståelse at møde med, men desværre må jeg skuffe – den er ikke dækkende. Vel er de fleste deltagere ved Grundtvigs arbejdskonvent teologer og mange af dem er også præster, men der er alligevel ikke tale om et nationalt kirkeligt møde, hvilket programmet også ville afsløre. Og dog er det en gudstjeneste – på ganske samme måde som 100 km på cykel en forårsdag, forfulgt af lærkesang, er det. Det er den absolutte fordring om at være tilstede i og med sit eget liv, men til forskel fra hverdagen så er det her ikke mig, der skal yde – jeg skal bare lytte, provokeres, nyde, udfordres. Ikke slides på, men vokse og heles.

Hvorfor denne fjollede og halvprovokerende indledning? Af flere grunde. For det første for at klargøre at vi møder med forforståelser og, på metaplanet, at jeg også møder med en forforståelse af, hvordan andres forforståelse af det jeg siger er og dernæst for at antyde, at religiøsitet er en uhyre kompleks størrelse, der kan finde mange udtryk og som derfor vanskeligt kan sættes i bås. Og endelig var denne indledning til for at invitere enhver *sanddru hedning, tyrk og jøde* (Grundtvig, 1839) til at hjælpe med til at kaste lys over hvad det vil sige at være menneske. Se, det er det grundtvigske: at forsøge at kaste lys over menneskelivet – dette *under-lige menneskeliv* (Grundtvig 1861).¹

Dette livsoplysningsprojekt ligger bag min fortolkning af studieordningen for KLM, såvel som det ligger bag alt andet jeg foretager mig som lærer. Jeg skal, som Løgstrup udtrykker det (1981) være med til at oplyse *den tilværelse vi har med og mod hinanden, oplysning om samfundets indretning og historiens gang, om naturen vi er indfældet i med vort åndedræt og stofskifte, om universet vi er indfældet i med vore sanser*.² Eller sagt på klafkisk: jeg skal medvirke til, at få åbnet vores, min og mine studerendes, virkelighed begrebsmæssigt, og dermed selv bliver åbnet for den. Men før jeg tager fat på, hvorledes jeg prøver at gøre dette, så er der et par andre problemstillinger, der må bringes frem.

Ny læreruddannelse - igen, igen, igen ... Selvfølgelig forstår jeg handlingslammede politikeres ønske om at fremstå handlekraftige og deres forsøg på at løse de problemer der helt klart er i folkeskolen. Og selvfølgelig er der en sammenhæng mellem læreruddannelsen og folkeskolen. Men den politiske tro, der i sit væsen ikke er langt fra den religiøse, på at kompetencer er en bedre uddannelsesparameter end viden, uden samtidig at gøre sig klar, at kompetencer er anvendt viden (Qvortrup, 2004, s. 91), at fragmentering er bedre end kontinuitet og progression og på, at man kan effektivisere sig til større faglighed – den tro stiller os i en vanskelig situation der bl.a. viser sig ved at såvel det pædagogiske fagområde som det kulturhistoriske er blevet beskåret i sit omfang, altså de ECTS³ de tildeles, og – hvad der både er værre og samtidig helt naturligt, lagt sammen til fagområdet LG – Lærerens Grundfaglighed. Dette er problematisk, fordi vi som lærere i LG alle er blevet beskåret og nu kan se, at et nye fagområder samtidig koloniserer den tid vi har tilbage. Og

¹ En forsimpning. Ja, men bedre end at tage Grundtvig til indtægt for en national eller en kristen pædagogik. Se evt. min artikel *Er Skolen virkelig en Troes-Sag?* fra antologien *Gensyn med Christen Kold*. (Oxenvad 2004)

² Bemærk at Løgstrup og jeg ikke er enige! Løgstrup skriver "... til skole hører oplysning om den tilværelse vi ..." . Her er jeg stået af. Jeg kan ikke *oplyse om*, men gerne vil medvirke til en *oplysning af*, eller til at *kaste lys over*. Jeg har simpelthen ikke mandat til at oplyse *om*.

³ **European Credit Transfer System**. Et system der angiver angiver arbejdstid, omfang og dybde af en studieaktivitet, således at man kan sammenligne og overføre merit fra et studie til et andet.

dog er udviklingen helt naturligt, fordi det hele drejer sig om kultur, hvorfor det kun kan holdes levende ved at blive fornyet gennem en stadig kulturkamp. Men det tildelte antal ECTS? Pinligt lavt i forhold til den opgave, der skal løftes!

Personlig har jeg hele tiden været placeret i krydsfeltet mellem fagområderne, idet jeg har undervist såvel grunduddannelsesfaget *kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab* (og dets forgængere), linjefaget *kristendomskundskab/religion* samt i *pædagogik* og *almen didaktik*. Jeg føler derfor både et dobbelt pres, idet alle mine fagområder er blevet beskåret og ser samtidig nye muligheder åbne sig for at vise de studerende mulige sammenhænge og for at åbne nye forståelseshorisonter for hvorledes tanker, begreber og sammenhænge er opstået og har ændret sig over tid.

Det har givet sig udtryk i følgende overordnede plan for mit hold i LG Modul 1 og 2, hvor modul 1 hedder *Dannelse i den mangfoldige skole* og korresponderer med det gamle KLM-område, mens modul 2 omhandler *Skolen og undervisningen* og altså har et didaktisk indhold.

1. Introduktion til Lærerens Grundfaglighed
2. Undervisning og læring
3. Skolens rødder, arven fra Hellas
4. Arven fra Judæa - 1. del
5. Arven fra Judæa - 2. del — hvor vi når frem til Europa
6. Den kristne verden
7. Reformationen
8. Renæssance og humanisme
9. Naturvidenskaben
10. Oplysningstiden
11. Frederik og Søren
12. Demokratiet - Stats og medborgerskabet
-
13. Arven fra Mekka
14. Kultursammenstød og kulturmøde
15. Det moderne
16. Didaktik og differentiering
17. Opdragelse og disciplinering
18. Politiske og kulturelle "ismer"
19. Religion og samfund
20. Etik
21. Ondskaben, skolen og etikken ...
22. Dannelse
23. Tilværelsesoplysning
24. Om eksamen og Den røde tråd ...

Nu kan det være lidt svært at gennemskue indholdet i de enkelte emner og jeg har også måtte springe noget over, men det første man bemærker er nok, at det ser ud til at jeg blander de to modulers indhold sammen.

Det er rigtigt set, for 1, 2 og 3 hører jo klart hjemme i det didaktiske modul 2, mens 20, 22 og 23 hører til modul 1 om dannelse, en sammenblanding der selvfølgelig kun er mulig, fordi den eksamen, der er knyttet til modul 1, først ligger efter modul 2.

Denne tilgang rummer en stor fordel – og et problem. Fordelen først. Det forhold, at vi starter med at se på hvad lærerens grundfaglighed er for noget, og altså straks ser på pædagogiske og didaktiske begreber, skulle gerne få de studerende til at føle, at de er optaget på en læreruddannelse. Herefter prøver jeg så at lade menneskets søgen efter mening og meningsløsheden i de fastlåste meninger være den røde tråd, der binder de enkelte elementer sammen.

Ud over hvad der fremgår af den overordnede plan, så kan dette også illustreres gennem de tre skriftlige opgaver, der ligger i forløbet, nogenlunde sammen med emnerne 1, 7 og 14. Disse er:

Hvad er et menneske?

Det gode samfund!

Hvad er meningen med skolen?

Den første opgave giver normalt en oplevelse af, at der er spørgsmål, som man ikke kan google sig frem til og dernæst lægger den op til en samtale om begrebet menneskesyn.

Den anden opgave bringer såvel det politiske som det pædagogiske på banen. Hvad er det egentlig vi opdrager til? Den sidste opgave lægger så op til spørgsmålet om skolens formål – noget jeg med vilje *ikke* bringer ind i begyndelsen af forløbet, hvor folkeskolelovens §1 kunne komme til at stå som løsningen på ethvert pædagogisk spørgsmål og derved indgå i faget som et rent materialt aspekt. Da vi lavede øvelsen sidste år, lykkedes det faktisk for holdene, at nå frem til noget, der langt hen ad vejen lignede folkeskolens formål. Efterfølgende kunne vi så analysere §1 set i lyset af vore egne erfaringer med at udtrykke os om skolens mening.

Lykkes en sådan plan – eller som man vel skal spørge i dag – virker den? Det lykkes bestemt ikke altid, men glimtvis kan vi åbne hinandens verdener, glimtvis kan vi se sammenhænge og måske få det mod, der der skal til for tage det umulige ansvar som lærer. Jeg skriver med vilje *vi*, for i søgen efter sammenhænge har jeg måske nok flere, og i hvert fald andre, erfaringer end mine studerende, jeg har nok et bedre sprogligt beredskab til at behandle disse spørgsmål og forhåbentlig besidder jeg en udfordrende mer-viden, men livets sammenhænge og de håb vi holder skole på, er en mindst lige så stor gåde for mig, som de er for studerende.

Min tilgang til undervisningen rummer imidlertid et strukturelt problem. Moduleringen skal jo sikre, at man kan springe ind og ud på modulerne uden specielle forudsætninger, mens jeg jo arbejder ud fra den forudsætning, at der er sammenhænge mellem de to moduler. Dette problem har jeg valgt at se meget pragmatisk på det. Det er højst usandsynligt at der, her på uddannelsens første år, dukker en studerende op, der kun skal have det ene modul – og hvis der gør, så agter jeg ikke at gå i panik, men agere som lærer og tage ansvar.

Og så et par afsluttende bemærkninger. I forbindelse med planlægningen af studieåret bød jeg ind med tre forelæsninger, der passede ind i min overordnede tænkning:

At være, at lære, at lære at være lærer. Introduktion til læreruddannelsen (primo sept.)

Kommer hid, I Piger smaa ... Om den grundtvigske oplysningstradition (ultimo okt.)

Lille spejl på væggen der ...

Refleksioner over dannelsesstanken i begyndelsen af det 21. århundrede

De to første blev ikke til noget – og godt det samme for der har ikke været tid til at forberede dem. Den sidste er netop kommet ind i kalenderen og finder sted den 22. april kl 10-12 i festsalen. Mit hold er tvangsindlagt, andre tvangsvelkomne. Alle tre var tænkt- og det sidste vil forsøgt gennemført ud fra Christen Kolds princip: Opleve - Oplive - Oplyse. Jeg må sanse! Jeg må føle, at det vedrører mit liv! Jeg må reflektere og forsøge at forstå.

Er det det rene gak? Er jeg selv tilfreds med det jeg laver? Nej, for vi jager afsted og har ikke tiden til at dvæle ved problemer, ikke tiden til opleve, at blive op-livet og føle livet som stort, uhyggeligt, glædesfuldt, smertefuldt og vedkommende. Dermed bliver vores pædagogiske og didaktiske refleksioner også overfladiske med risiko for, at vi som lærere får en instrumentel tilgang til vores profession.

Vi mangler tid! Tid til undren og eftertanke. Undren over ændringer i skolens formål, undren over det mindste græs i skove og i dale, undren over den smukke formel for Lorentzfaktoren at ...

$$\gamma = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

Uden tid til undren bliver vores tanker få, små og lette at styre. Undervisning bliver et spørgsmål om at placere A-, B- og C-elever rigtigt i grupper, viden bliver noget vi googler os til, kunstens sandhed er proportional med efterspørgslen og med den største selvfølgelighed kan man kalde en mørk, tyk og sandsynligvis velsmagende øl for *Sort mælk – døden er en mester fra Tyskland*.

Litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1839). Folket er endnu forblindet. I *Folkehøjskolens Sangbog*, syttende udgave. Odense: Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark.
- Grundtvig, N.F.S. (1861). Menneskelivet er underligt. I *Folkehøjskolens Sangbog*, syttende udgave. Odense: Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark.
- Løgstrup, K.E. (1981). Skolens formål. I Lauridsen, P og Varming, O.(red). (1985) *Skolens Formål – debat om skolens opgave*. Kbh.: DLH
- Oxenvad, C. (2004). Er Skolen virkelig en Troes-Sag. I Hartby, I. *Gensyn med Christen Kold: En antologi*. Ollerup: Videns- og studiecenter for Fri Skole.
- Qvortrup, L. (2004). *Det vidende samfund: Mysteriet om viden, læring og dannelse*. Kbh.: Unge Pædagoger.